

Fläckborttagning på NATURSTEN

Stenens känslighet för fläckar varierar. De viktigaste faktorerna är stentyp – om stenen är granit, skiffer (silikatsten) eller marmor, kalksten (karbonatsten) – och stenens täthet. Även kulör, textur, ytbearbetning och stenens tillstånd påverkar. Fläckborttagningen får anpassas till varje situation.

Vissa stenar kan vara impregnerade, fråga stenleverantören! Nedanstående råd gäller obehandlad sten.

Generellt

Fläckar ska tas bort snabbt för att hindra dem att sprida sig i stenmaterialet. Tränger fläcken djupt ned kan den vara mycket svår eller omöjlig att få bort. Det gäller också att vara försiktig, för att inte förvärpa fläcken eller skada stenen. Välj först enkla metoder framför kemikalier. Grundprincipen bygger på ”pasta-metoden”, där en lösningsvätska kombineras med absorberande medel. Se faktaruta.

Första åtgärd: Försök suga upp fläcken med hushållspapper eller absorberande medel. Bearbeta sedan med fuktig duk och vatten. Därefter används en lösning av vatten och diskmedel eller neutralt Allrent. Arbeta alltid utifrån och in mot fläckens mitt för att undvika spridning av fläcken. Används någon form av lösningsmedel så skölj noga med vatten och neutralt Allrent efteråt.

Cementbruk

Fläckar av härdat cementbruk är mycket svåra att avlägsna. Ta i första hand bort bruket innan det härdat.

Granit/kvartsitskiffer: Härdade cementfläckar kan avlägsnas med glykolsyra och hård borste eller träbit. Använd inte stålborste! Den kan repa och ge rostfärgning. Förvattna innan syratvättningen och efterskölj noga med vatten.

OBS: Fogbruket skadas av syran.

Marmor/kalksten: Om stenen har slipad eller grövre ytbearbetning kan härdade cementfläckar försiktigt skrapas bort. Därefter slipas ytan för hand med fint vattenslippapper, stålull eller nylonduk till omgivande stenars ytförhållande. Prov bör göras på liten yta.

Polerad yta är mycket svår att återställa med denna metod. Syror ska inte användas, de kan ge frätskador och en större åverkan än vad fläcken innebär.

Fett/olja

Fett/oljefläckar ska avlägsnas så snabbt som möjligt för att förhindra att fett/olja tränger ned i stenen. Fläckarna torkas torra med papper och tvättas med lösningsmedel som sedan sugas upp av papper eller absorberande medel. Lösningsmedlet kan vara lacknafta, thinner/cellulosaförtunning, aceton eller blyfri motorbensin (95 oktan). Sitter fläcken djupare används pastametoden (se faktarutan). Skölj med neutralt allrent i brukslösning.

Gummiklackar

Svarta märken efter gummiklackar tvättas bort med thinner, lacknafta eller terpentin. Skölj med neutralt allrent i brukslösning.

Lim

Lim kan ha olika sammansättning som kräver olika medel. Limrester tvättas bort med thinner. Även oljefri aceton kan användas med försiktighet.

Märkpennor

Använd T-röd på en duk. Även thinner och aceton kan provas med försiktighet. Om fläcken trängt ned i stenen används pasta-förfarande. Tvätta med neutralt allrent i brukslösning.

Olje-/lackfärg

Använd thinner eller terpentin i kombination med papper och därefter i pastaform. Eftertvättning med ammoniak i vattenlösning vid behov.

Plastfärg

Fläckar av plastfärg är mycket svåra att avlägsna när de härdat. De bör torkas bort före härdning i kombination med vatten. Ev. härdade plastfärgfläckar skrapas bort med rakblad. Vid behov kan eftertvättning med varm lösning av kaustiksoda användas. Skölj med vatten.

Rost

Rostfläckar är mycket svåra att avlägsna, särskilt om de suttit länge.

Granit/skiffer: Oxalsyra eller rengöringsmedel som innehåller denna syra kan användas. Eftertvätta väl med neutralt allrent i brukslösning.

Marmor/kalksten: Man måste överväga rostfläckens betydelse i förhållande till eventuella frätskador som uppstår vid borttagning med oxalsyra.

Varning: Syror skadar marmor och kalksten (polerade och slipade ytor etsas av syran).

Använd syran med försiktighet och skölj väl med neutralt allrent i brukslösning efteråt.

Stearin

Avlägsna mesta möjliga mekaniskt genom att skrapa försiktigt med rakblad eller liknande. Alternativt kan frysspray användas. Eftertvätta med blyfri motorbensin (95 oktan), eventuellt i pastaform. Tvätta med neutralt allrent i brukslösning.

Te

Granit/kvartsitskiffer: Tefläckar är svåra att avlägsna.

Pröva först med diskmedel eller Allrent i brukslösning.

Kvarstående märken kan blekas med medel av typen Klorin.

Marmor/kalksten: Te kan orsaka missfärgningar, särskilt på ljus marmor/kalksten om man inte torkar upp fläcken omgående. Pröva först med diskmedel eller Allrent. Missfärgning kan blekas med Klorin, tänk dock på att stenen kan etsas och blekas. Tvätta med neutralt allrent i brukslösning.

Tejp

Limrester från tejp tvättas bort med thinner/cellulosaförtunning. Även aceton kan provas.

Tuggummi

Skrapa bort eller använd frysspray.

Urin

Tvätta rent med diskmedel eller neutralt allrent i brukslösning.

Följ alltid skyddsföreskrifter för de medel som används!

Pastametoden

Metoden innebär att det aktuella lösningsmedlet blandas med ett absorberande pulver, t.ex. krita, bentonitlera eller potatismjöl, till en pasta. Denna läggs på fläcken, som eventuellt först fuktas med lösningsmedlet. Pastan får ligga kvar tills den torkat, varefter den borstas bort och ytan tvättas med vatten. Prova först på liten yta. Vid behov upprepas behandlingen.

